

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA

Kodeks karny

Przepis art. 22 k.k. dopuszcza możliwość przyjęcia obrony koniecznej nawet przy istnieniu bójki. Stanowi bowiem, że działa w obronie koniecznej ten, kto występuje w celu przywrócenia porządku lub spokoju publicznego.

Wynika z tego przepisu, że osoba postronna, która nie angażując się po stronie któregokolwiek z biorących udział w bójce, a więc nie będąc jej uczestnikiem, stara się jej zapobiec w jakikolwiek sposób (np. przez rozdzielenie bijących się, odebranie im niebezpiecznych narzędzi, rozpędzenie ich), działa w obronie koniecznej.

Nie działa natomiast w obronie koniecznej ten, kto włącza się do bójki w celu przyścia z pomocą jednemu z jej uczestników, bo w ten sposób powiększa krąg bijących się, potęgując tym samym niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia uczestników zajścia lub znajdujących się w pobliżu osób. Celem takiej interwencji jest interes konkretnego uczestnika bójki, nie zaś — jak to wymaga przepis art. 22 § 3 k.k. — przywrócenie porządku i spokoju publicznego (26 VII 1971 r. IV KR 119/71).

Art. 30 § 2. Kara śmierci jest — zgodnie z art. 30 § 2 k.k. — karą o charakterze wyjątkowym. Oznacza to, że może być orzeczona tylko za zagrożone taką karą przestępstwo charakteryzujące się określoną wyjątkowością na tle innych popełnionych przestępstw tego samego rodzaju i to w szczególności ze względu na pobudki i sposób działania sprawcy o tak głębokiej demoralizacji, iż nie istnieje lub istnieje nikła podstawa do pomyślnego rokowania co do jego resocjalizacji nawet po najdłuższym okresie pozbawienia go wolności, a zwłaszcza co do tego, iż po takim okresie powrót jego na wolność nie będzie zagrażał poważnym niebezpieczeństwem dla porządku prawnego (16 III 1971 r. — I KR 274/70).

Art. 50. Przy ocenie, co należy uznać za przypadek mniejszej wagi, sama wartość skradzionych przedmiotów nie jest decydująca. Podstawowym bowiem kryterium jest stopień niebezpieczeństwa społecznego czynu oraz jego ocena z punktu widzenia interesu społecznego, przy uwzględnieniu nadto wskazówek zawartych w art. 50 § 1 i 2 k.k. (11 V 1971. — V KRN 147/71).

Art. 50 § 3. Działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej nie należy do znamion przestępstwa zagarnięcia mienia społecznego, chyba że zagarnięcie to występuje w postaci oszustwa lub innego wyłudzenia (11 II 1971 r. — IV KZP 69/70).

Art. 60. Okres 5-letni, określony w art. 60 § 1 k.k., w którym sprawca skazany uprzednio za przestępstwo umyślne, popełnia nowe umyślne przestępstwo podobne do przestępstwa, za które był już skazany, należy liczyć od odbycia zasadniczej kary pozbawienia wolności (14 V 1971 r. — VI KZP 11/71).

Art. 62. Orzeczenie nadzoru ochronnego z art. 62 § 1 lub 2 k.k. dopuszczalne jest tylko w stosunku do sprawcy, skazanego w warunkach określonych w art. 60 § 1 lub 2 k.k. (7 sędziów 9 VI 1971 r. — VI KZP 61/70).

Art. 137. Okoliczność, że sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy, o jakim mowa w art. 137 § 1 k.k., zostało jak gdyby skonsumowane przez następne sprowadzenie samej katastrofy określonej w art. 136 k.k., nie może wyłączać stosowania przepisu art. 137 § 1 k.k., a to ze względu na różne postacie winy, z której spraw/ca dyspozycje tych dwóch przepisów wypełnił. O ile bowiem co do sprowadzenia samej katastrofy można mu przypisać jedynie winę nieumyślną w postaci niedbalstwa (art. 7 § 2 k.k.), gdyż nie można mu imputować, by będąc trzeźwy, godził się na nastąpienie samej katastrofy, w której sam był najbardziej narażony, o tyle co do sprowadzenia niebezpieczeństwa katastrofy, a więc stanu, w którym katastrofa mogła, ale nie musiała koniecznie nastąpić, działał on z winy umyślnej w zamiarze ewentualnym. Ta właśnie postać winy nakazuje stosowanie również przepisu art. 137 § 1 k.k., aby ocena prawna czynu oskarżonego była pełna.

Różne postacie winy sprawcy nie stają się na przeszkodzie w stosowaniu komulatywnej kwalifikacji określonej w art. 10 § 2 k.k. (21 V 1970 r. — I KR 33/70).

Art. 168 § 1 i 2. Zasadnicza różnica pomiędzy pojęciem „przemocy” a „szczególnym okrucieństwem” w rozumieniu art. 168 § 1 i 2 k.k. polega na tym, że o ile stosowanie przemocy z reguły ma na celu wyłącznie przełamanie oporu ofiary, a zatem pozostaje w przybliżonym stosunku do granic tego oporu, o tyle działanie ze szczególnym okrucieństwem ze względu na sposób działania lub czas działania charakteryzuje się tym, że działanie sprawcy wykracza znacznie poza niezbędną potrzebę przełamania oporu ofiary oraz zmierza bądź do poniżenia ofiary bądź do zadania jej bólu lub innej krzywdy. (9 IV 1971 r. — IV KR 53/71).

Art. 168 § 1. Sprawcą przestępstwa z art. 168 k.k. jest nie tylko ten, kto sam bezpośrednio dokonuje czynu nierządnego, ale i ten, kto w sposób wymieniony w dyspozycji tego przepisu doprowadza inną osobę do poddania się takiemu czynowi dokonanemu przez innego sprawcę. Każdy z nich występuje wówczas jako sprawca i jako sprawca odpowiada za dokonanie takiego przestępstwa (11 II 1971 r. — I KR 220/70).

Art. 182 § 2. Zastosowanie przepisu art. 182 § 2 k.k., pozwalającego odstąpić od wymierzenia kary sprawcy występku określonego w art. 182 § 1 k.k., uzależnione jest od uznania sądu. Przepis art. 182 § 2 k.k. może i powinien mieć zastosowanie w zasadzie wówczas, gdy działanie sprawcy w swym zewnętrznym jakościowym kształcie nie różni się w sposób istotny od rodzaju i sposobu zachowania się osoby, której działanie było powodem naruszenia przez sprawcę jej nietykalności cielesnej. Jeżeli natomiast czyn sprawcy ze względu na rodzaj, sposób, zakres i intensywność jego działania przekracza wyraźnie zawartość kryminalną uprzedniego zachowania się wspomnianej osoby, to w takiej sytuacji przepis art. 182 § 2 k.k. nie powinien mieć z reguły zastosowania (27 VI 1971 r. — R. 612/71).

Art. 199. Wprawdzie popełnienie przestępstwa z art. 199 § 1 k.k. przez wspólnie działających dwóch lub więcej sprawców nie stanowi jego kwalifikowanej postaci, to jednak zagarnięcie mienia społecznego przez dwóch lub więcej współdziałających sprawców winno stanowić z reguły istotną okoliczność obciążającą, która w ramach dyrektyw określonych w art. 50 § 2 k.k. nie powinna być pominięta przy ocenie stopnia społecznego niebezpieczeństwa czynu, a w konsekwencji i przy wymiarze kary — stosownie do nakazu zawartego w art. 50 § 1 k.k. (24 VI 1971 r. — Rw 634/71).

Art. 199 § 1. Agent handlowy za przywłaszczenie mienia społecznego może odpowiadać jedynie z art. 199 § 1 k.k. (przewidującego podstawową postać zagarnięcia) (2 II 1971 r. — V KRN 3/71).

Art. 218. Osoba, która zawarła umowę agencyjną z jednostką gospodarki społecznej, ponosi odpowiedzialność karną za spowodowanie zawinionego istotnego niedoboru w mieniu tej jednostki — wyłącznie na podstawie art. 218 k.k. (30 IX 1971 r. — VI KZP 76/70).

Art. 218. Agent, który przez niedopełnienie obowiązku nadzoru nad mieniem społecznym, stwarza chociażby nieumyślnie możliwość powstania niedoboru, jeżeli istotnie niedobór w mieniu nastąpił — ponosi odpowiedzialność karną z art. 218 § 1 k.k. (2 II 1971 r. — V KRN 3/71).

Art. 260. Ujawnienie wiadomości stanowiącej tajemnicę państwową polega na udzieleniu tej wiadomości innej osobie, nie upoważnionej do jej posiadania z tytułu zajmowanego stanowiska. Sposób ujawnienia może wyrażać się w udostępnieniu dokumentu, w wypowiedzi ustnej, a nawet w zastosowaniu znaku lub gestu (17 III 1971 r. — III KR 260/70).

Art. 304. Nielegalne przekroczenie granicy państwowej, stanowiące urzeczywistnienie przez dezertera w czasie trwania dezercji zamiaru ucieczki za granicę należy do istoty przestępstwa z art. 304 § 1 i 3 k.k. i w związku z tym tego rodzaju czyn polega kwalifikacji prawnej tylko z tego przepisu, a nie tzw. kumulatywnej kwalifikacji z art. 304 § 1 i 3 k.k. i art. 288 § 1 k.k. (7 sędziów 2 VI 1971 r. — R Nw 6/71).

Art. 328 § 1 k.k. Określone w art. 328 § 1 k.k. samowolne zadysponowanie przez żołnierza przedmiotem osobistego wyposażenia, jeżeli wartość tego przedmiotu nie przekracza 300 zł (500 zł od dnia 1 I 1972 r.), nie stanowi przestępstwa z art. 328 § 1 k.k., lecz wykroczenie, za które żołnierz ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną lub przed sądami honorowymi stosownie do art. 40 ustawy z dnia 21 maja 1963 r. o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenie honoru i godności żołnierskiej (j. t. Dz. U. nr 25 z 1970 r., poz. 203) (7 sędziów 2 VII 1971 r. — U 4/71).

Kodeks postępowania karnego

Art. 5. Ustawodawstwo karne nie reguluje kwestii wobec kogo i w jakiej formie ma być złożony wniosek pokrzywdzonego o ściganie.

Przy przestępstwach tzw. wnioskowych ustawa mówi jedynie, że ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, przepisy natomiast procesowe — że „w sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek wszczyna się postępowanie w razie złożenia wniosku” (art. 5 § 3 k.p.k.).

Brak jest ustawowego ograniczenia, gdy chodzi o formę takiego wniosku o ściganie karne, należy zatem przyjąć, iż każda z form, w jakich dokonano oświadczenia woli, może być uznane jako wniosek o ściganie karne w sprawach o przestępstwa, których ściganie uzależnione jest od wniosku osoby pokrzywdzonej.

Może to być oświadczenie woli wyrażone na piśmie, ustnie lub nawet innym powszechnie przyjętym zachowaniem, które w danych okolicznościach nie budzą wątpliwości co do treści oświadczenia.

Istotą wniosku osoby pokrzywdzonej o ściganie karne jest bowiem wyrażenie woli, że życzy ona sobie ścigania sprawcy przestępstwa, w jakiej zaś formie to uczyni, jest sprawą drugorzędną (28 VIII 1970 r. — III KR 113/70).

Art. 30. Sędzia, który wydał postanowienie o umorzeniu postępowania karnego na podstawie art. 5 ustawy z dnia 21 VII 1969 r. o amnestii (Dz. U. nr 21, poz. 151), jest wyłączony od udziału w sprawie, jeżeli na skutek uchylecia tego postanowienia została przekazana do ponownego rozpoznania (30 VI 1871 r. — VI KZP 2/71).

Art. 118. W przypadku przewidzianym w art. 118 § 1 i 2 k.p.k. doręczenie pisma należy uznać za dokonane w dniu jego odebrania, a gdy adresat pisma nie podjął, w ostatnim dniu wskazanego w ustawie terminu, w którym pismo należało odebrać (7 sędziów 17 XII 1970 r. VI KZP 60/70).

Art. 181 § 2. Faktu dyktowania przez biegłych do protokołu wypowiedzi oskarżonych i świadków dotyczących spraw księgowych nie można uznać za uchybienie procesowe mogące mieć wpływ na treść wyroku, jeśli dzieje się to w obecności obrońców oskarżonych, którzy mają możliwość zwracania bacznej uwagi, aby treść wypowiedzi oskarżonych i świadków została z możliwie dokładną ścisłością zaprotokółowana.

W opinii biegłych nie powinny znajdować się sformułowania dotyczące winy oskarżonego lub oceny prawnej jego czynu, ponieważ uprawnienia w tym zakresie są wyłączną domeną sądu, lecz fakt przytoczenia w opinii wniosków odnoszących się do tych kwestii nie świadczy sam przez się o nieobiektywności tej opinii lub wadliwości przeprowadzonych przez biegłych badań i nieprawidłowości dokonanych ustaleń (27 II 1971 r. — III KR 210/70).

Art. 222. Podejrzanemu przysługuje zażalenie do sądu na każde postanowienie o zastosowaniu względem niego tymczasowego aresztowania, wydane przez prokuratora w toku śledztwa lub dochodzenia w granicach 3 miesięcy (art. 212 § 2 w związku z art. 222 § 1 k.p.k.) oraz na każde postanowienie o przedłużeniu względem podejrzanego tymczasowego aresztowania, wydane przez prokuratora wojewódzkiego w toku śledztwa w granicach powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy (art. 222 § 3 zdanie 1 w związku z art. 222 § 2 pkt 1 k.p.k.).

Sąd, po rozpoznaniu zażalenia podejrzanego w powyższym zakresie, może na podstawie art. 386 § 1 i 2 k.p.k. zaskarżone postanowienie prokuratora co do zastosowania lub przedłużenia tymczasowego aresztowania utrzymać w mocy lub zmienić; zmiana postanowienia może nastąpić bądź przez uchylenie tymczasowego aresztowania, bądź przez skrócenie czasu trwania tymczasowego aresztowania albo przez zastąpienie go przewidzianym w ustawie innym łagodniejszym środkiem zapobiegawczym. (Uchwała połączonych Izb Karnej i Wojskowej) (18 VI 1971 r. — VI KZP 28/70).

Art. 344 § 2. Jedną z podstawowych przesłanek dopuszczalności na podstawie art. 344 § 2 k.p.k. zwrotu przez sąd sprawy prokuratorowi w celu rozszerzenia postępowania na czyny osób nie pociągniętych do odpowiedzialności — stanowi ujawnienie na rozprawie, że zachodzą warunki przewidziane w art. 255 i 269 § 1 i 2 k.p.k. do wszczęcia postępowania przygotowawczego „in personam”, tj. przeciwko dalszym i ściśle określonym osobom, poza osobami objętymi już wniesionym aktem oskarżenia. Przepis art. 344 § 2 k.p.k. nie upoważnia sądu do zwrotu sprawy prokuratorowi nie określającego bliżej, a w szczególności nie wskazującego konkretnie, o jakie czyny i o czyny jakich osób należałoby poszerzyć postępowanie przygotowawcze (2 III 1971 r. — II KR 228/70).

Zebrał i opracował
S. Kalinowski

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 93).

Art. 5. Zasady współżycia społecznego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mogą stanowić podstawę oddalenia powództwa o zaprzeczenie macierzyństwa tylko wyjątkowo. Może to w szczególności nastąpić wówczas, gdy macierzyństwu stwier-

dzonemu w akcie stanu cywilnego odpowiadają zgodne z nim, od wielu lat istniejące stosunki rodzinne, a poza przesłankami natury biologicznej brak innych przyczyn o charakterze niemajątkowym, które mogłyby przemawiać za potrzebą zmiany stanu cywilnego (Uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 87/70 z 7 VI 1971 r.).

Art. 23 i 24. „Osobie, z którą stosunek o charakterze administracyjno-prawnym został nawiązany w wyniku nominacji, przysługuje na podstawie art. 23 i 24 k.c. roszczenie o sporządzenie innej opinii, jeżeli treść kwestionowanej opinii zawiera sformułowania naruszające jej dobro osobiste” (Uchwała składu 7 sędziów SN III PZP 33/70 z 28 V 1971 r.).

Art. 120. W wypadku fidejucyjnego nabycia nieruchomości termin przedawania roszczenia zleceniodawcy o zobowiązanie przyjmującego zlecenie do wydania, co przy wykonaniu zlecenia dla niego uzyskał, rozpoczyna bieg nie od daty zawarcia umowy kupna-sprzedaży nieruchomości, lecz od chwili, w której zobowiązany przejawia wolę traktowania siebie jako właściciela nabytej nieruchomości (II CR 202/71 z 23 VII 1971 r.).

Art. 138. Czyni zadość wymaganiom przepisu art. 138 k.c. ustanowienie odrębnej własności lokalu mieszkalnego także w umowie między rodzicami i ich dziećmi (jako współwłaścicielami budynku) zarówno pełnoletnimi jak i małoletnimi, jeżeli tylko lokal przeznaczony jest do zaspokojenia ich potrzeb mieszkaniowych. Zakres tych potrzeb nie jest ograniczony wyłącznie do potrzeb w dacie zawierania umowy już istniejących (III CRN 499/70 z 17 II 1971 r.).

Art. 226 § 1 oraz art. 405 i nast. Przed wydaniem nieruchomości jej właścicielowi samoistny posiadacz nieruchomości w dobrej wierze nie może żądać zwrotu nakładów w oparciu o przepisy art. 226 § 1 k.c. lub art. 405 i nast. k.c. Przedwczesność taka nie zachodziłaby, gdyby powodowie wyrazili pozwanemu gotowość wydania nieruchomości, a pozwany oferty tej nie przyjął i pozostawał w zwłoce w odbiorze nieruchomości (III CRN 45/70 z 8 IV 1971 r.).

Art. 344 § 1. „Jeżeli obie strony procesu posesoryjnego były uczestnikami postępowania scaleniowego, decyzja władzy scaleniowej o zatwierdzeniu projektu scalenia (art. 12 ustawy z dnia 24 I 1968 r. Dz. U. Nr 3 poz. 13) przydzielająca pozwanemu przedmiot procesu posesoryjnego, posiadanie którego uprzednio samowolnie naruszył, i na podstawie której został on wprowadzony w posiadanie tego przedmiotu — ma taki wpływ na roszczenie posesoryjne, że pozbawiając je przesłanki prawnomaterialnej skutkuje oddaleniem powództwa (art. 344 § 1 zdanie drugie k.c.).

Jeżeli powód nie był uczestnikiem scalenia — decyzja ta odnosi wymieniony wyżej skutek w takim tylko wypadku, gdy poszukującemu ochrony posesoryjnej nie przysługuje określone prawo rzeczowe lub obligacyjne, dające mu władztwo nad tym przedmiotem”. (Uchwała III CZP 53/71 z 24 IX 1971 r.).

Art. 417 § 1. Do powierzonych czynności, powracającego po służbie do swego mieszkania funkcjonariusza M.O., należy zabezpieczenie służbowej broni palnej. Jeżeli zatem przy wykonywaniu tej czynności z winy tego funkcjonariusza padł strzał, w wyniku którego inna osoba poniosła śmierć, to za szkodę powstałą wskutek tego odpowiada Skarb Państwa z mocy art. 417 § 1 k.c. (II CR 666/70 z 19 II 1971 r.).

Art. 417 i 433. Podstawę odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa za szkody powstałe w wyniku zrzucania śniegu i lodu z dachu domu przezeń administrowanego stanowi zawinione działanie pracowników pozwanego przy wykonywaniu powierzonych im czynności (art. 417 k.c.), nie zaś art. 433 k.c. (I CR 16/71 z 31 III 1971 r.).

Art. 435 oraz 445 § 1 k.w.z.w. z art. 444 § 1. Wywołanie rozstroju zdrowia u osób mieszkających w domu, położonym w pobliżu kopalni, wskutek hałasu, wytwarzanego pracą wentylatora szybu kopalni i przekraczającego normy dopuszczalne, wyczerpuje przesłanki z art. 435 k.c., a w konsekwencji uzasadnia stosowanie art. 445 § 1 w związku z art. 444 § 1 k.c. (II CR 619/70 z 24 II 1971 r.).

Art. 473 § 1. „W razie dostarczenia producentowi przez kontraktującego sadzonkę (np. czarnej porzeczki), które w myśl umowy muszą być wykorzystane przy produkcji zakontraktowanych roślin, kontraktujący odpowiada za szkody spowodowane wadami dostarczonych sadzonek. Odnosi się to także do wypadków, gdy dostarczone sadzonki pochodzą z wyspecjalizowanego przedsiębiorstwa, zaopatrującego przedsiębiorstwa obrotu warzywno-owocowego w materiały szkółkarskie i zostały zakwalifikowane jako materiał szkółkarski nadający się do obrotu handlowego orzeczeniem właściwego organu administracyjnego, a także do wypadku, gdy wymienione sadzonki okazały się odmianą nie przydatną do uprawy w warunkach glebowo klimatycznych gruntu producenta”. (Uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 79/70 z 22 II 1971 r.).

Art. 652. Po protokolarnym przejściu przez wykonawcę — w ramach umowy o roboty budowlane — od inwestora terenu budowy wykonawca odpowiada na zasadach ogólnych za wszelkie szkody na tym terenie wynikłe (art. 652 k.c.). Powołany przepis, regulując odpowiedzialność wykonawcy, odsyła w zakresie jej podstaw do zasad ogólnych, w szczególności więc w przypadku szkód wyrządzonych osobom trzecim do zasad odpowiedzialności za czyny niedozwolone (art. 415 i nast. k.c.). Nie wystarcza zatem dla przyjęcia odpowiedzialności wykonawcy za szkodę powołania się na przepis art. 652 k.c., niezbędne jest bowiem stwierdzenie, jaka, ze względu na okoliczności konkretnego przypadku, zasada odpowiedzialności deliktowej ma miejsce (I CR 6/71 z 18 III 1971 r.).

Art. 1010. „Gdy spadkodawca przebaczył spadkobiercy po jego wydziedziczeniu w testamencie, wydziedziczenie to jest bezskuteczne bez względu na formę, w jakiej przebaczenie nastąpiło”, (Uchwała III CZP 24/71 z 14 VI 1971 r.).

Art. 1011. „Udział spadkowy, który by przypadał z ustawy wydziedziczonemu przez spadkodawcę jego dziecku, przypada zstępnym wydziedziczonego (Uchwała III CZP 5/71 z 28 V 1971 r.).

Art. 1083. „Spadkobierca, który przy dziale spadku nie otrzymał gospodarstwa rolnego lub jego części, może w procesie o opróżnienie pomieszczenia w gospodarstwie spadkowym, wszczętym przez spadkobiercę, któremu w wyniku działu przypadło to gospodarstwo, bronić się przeciwko żądaniu pozwu zarzutem wynikającym z uprawnienia do dalszego zamieszkiwania” (art. 1083 k.c./—Uchwała III CZP 23/71 z 28 V 1971 r.).

Art. 1083 § 1. „Uprawnienie spadkobiercy do zachowania dalszego zamieszkania w spadkowym gospodarstwie rolnym, którego nie otrzymuje w dziale spadku (art. 1083 § 1 k.c.), jest korzyścią nieodpłatną”. (Uchwała III CZP 50/71 z 30 VIII 1971 r.).

Kodeks rodzinny i opiekuńczy z 25 II 1964 r. (Dz. U. Nr 9, poz. 59).

Art. 12 § 1. Nie każda choroba psychiczna bez względu na stan jej rozwoju, o ile istniała w dacie zawarcia małżeństwa, stanowi przesłankę jego unieważnienia, gdyż przeciwko takiej wykładni przemawia zdanie ostatnie § 1 art. 12 k.r.o.

Skoro przed zawarciem małżeństwa sąd może udzielić zezwolenia na zawarcie małżeństwa osobie dotkniętej chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym, jeżeli stan zdrowia lub umysłu takiej osoby nie zagraża małżeństwu ani zdrowiu przyszłego małżeństwa, nie ma uzasadnionej podstawy do przyjęcia, iż kwestii

tej nie może rozpoznać sąd procesowy rozpoznający sprawę o unieważnienie małżeństwa. (II CR 169/71 z 30 VI 1971 r.).

Art. 43 § 2. „Przepis art. 43 § 2 k.r.o. ma zastosowanie również w wypadku, gdy małżonkowie w zawartej przed wejściem w życie kodeksu rodzinnego z 1950 r. umowie nabycia nieruchomości stanowiącej ich dorobek, określili swe udziały w tej nieruchomości w częściach ułamkowych" (Uchwała III CZP 42/71 z 16 VII 1971 r.).

Art. 55. Decydującym czynnikiem ustania małżeństwa w sytuacji, gdy uznany za zmarłego małżonek w rzeczywistości żyje, jest zawarcie drugiego małżeństwa w dobrej wierze. Dlatego datą ustania małżeństwa w takim wypadku nie jest chwila oznaczona w art. 55 § 1 k.r.o., to jest ta, która w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego została oznaczona jako chwila jego śmierci, lecz data zawarcia nowego małżeństwa (II CR 204/71 z 30 VI 1971 r.).

Art. 79 § 2. Jednoczesne sporządzenie protokołu i podpisanie go przez uznającego nie jest w każdym razie konieczne w sytuacji przewidzianej w art. 79 § 2 k.r.o., w warunkach przewidzianych w art. uznanie byłoby skuteczne nawet wówczas, gdyby protokół nie został w ogóle przez uznającego podpisany (II CR 90/71 z 29 IV 1971 r.).

Art. 125 § 1. Orzekając rozwiązanie stosunku przysposobienia, sąd może orzec nie tylko o utrzymaniu w mocy wynikających z niego obowiązków alimentacyjnych, lecz zasądzić określone raty alimentacyjne na rzecz byłego przysposobionego, z tym że początek ich płatności nie może przypaść wcześniej niż na datę uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwiązanie przysposobienia (II CR 19/71 z 29 V 1971 r.).

Prawo autorskie z 10 VII 1952 r. (Dz. U. Nr 34, poz. 234).

Art. 1. O powstaniu prawa autorskiego nie decyduje stopień wartości opracowanego dzieła. Nawet niewielkie znaczeniowo opracowania, byleby cechował je element twórczości autora, mogą stanowić przedmiot ochrony autorskiej w rozumieniu art. 1 prawa autorskiego. Jednakże nie mogą uzasadniać takiej kwalifikacji zupełnie drugorzędne, czysto techniczne zmiany powszechnie będącego w użyciu opracowania. Rozgraniczenie tych dwu założeń zależy od tego, czy innowacja wprowadzona przez osobę, która powołuje się na przysługujące jej prawo autorskie, ma jakieś — choćby nawet niewielkie — znaczenie artystyczne, naukowe czy użytkowe, czy też polega na nie mających żadnego znaczenia zmianach (I CR 593/70 z 5 III 1971 r.).

Art. 1, 20 pkt 5 i 22. Nagrobek, posiadający cechy artystyczne przejawiające się w inwencji twórczej, samodzielności i oryginalności opracowania, jest utworem architektonicznym, który ma przymiot utworu w rozumieniu prawa autorskiego.

Prawa twórcy takiego nagrobku nie są uzależnione od uwidocznienia na tym nagrobku zastrzeżenia prawa autorskiego (II CR 686/70 z 5 III 1971 r.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 20 IX 1957 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia budynków (Dz. U. nr 52, poz. 254 z późn. zmian.).

§ 11 ust. 1 w zw. z § 3 ust. 1 pkt 3 i ust. 4 pkt 4. Z chwilą uprawomocnienia się decyzji Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej o przeznaczeniu do rozbiórki budynku objętego obowiązkowym ubezpieczeniem na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 IX 1957 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia budynków (Dz. U. Nr 52, poz. 254 z późn. zmian.) odpowiedzialność Państwowego Zakładu Ubezpieczeń

z tego tytułu ustaje (§11 ust. 1 w związku z § 3 ust. 1 pkt 3 i ust. 4 pkt 4 tego rozp.), mimo dalszego opłacania przez właściciela budynku składek ubezpieczeniowych (Uchwała III CZP 37/71 z 29 VI 1971 r.).

Rozporządzenia Rady Ministrów z 25 VIII 1958 r. w sprawie czynszów za lokale użytkowe (Dz. U. Nr 50, poz. 245)

§17. Stosownie do § 17 rozporządzenia RM z dnia 25 VII 1958 r. w sprawie czynszów za lokale użytkowe (Dz. U. Nr 50, poz. 245), jeśli przedmiotem najmu na cele użytkowe jest cały budynek, czynsz obniża się o 50%, o ile najemcy w drodze umowy zobowiążą się do wykonywania remontów zarówno bieżących jak i kapitalnych. Niewykonanie remontów w terminie określonym umową wywiera ten skutek, że najemca traci prawo do obniżki. Wykładnia tego przepisu nie uzasadnia poglądu, aby sankcja przewidziana w § 17 ust. 2 powołanego rozporządzenia ograniczała się jedynie do utraty korzystania z 50% obniżki od daty, kiedy najemca nie wykona remontów w terminie określonym umową, za okres zaś poprzedni, w którym korzystał on z obniżki wynajmujący może dochodzić poniesionych szkód na zasadach ogólnych tj. na podstawie art. 471. Powołany przepis § 17 ust. 2 rozporządzenia nie ogranicza bowiem prawa wynajmującego do domagania się całego czynszu za cały okres (III CRN 9/71 z 30 III 1971 r.).

Prawo budowlane z 31 I 1961 r. (Dz. U. Nr 7, poz. 46).

Art. 12 ust. 6. Powiernictwo inwestycyjne przewidziane w art. 12 ust. 6 pr. budowlanego z 31 I 1961 (Dz. U. Nr 7, poz. 46) nie pozbawia rolniczej spółdzielni produkcyjnej (jako właściwego inwestora) czynnej legitymacji w procesie przeciwko wykonawcy robót o należności wynikające z umowy o roboty budowlane, zawartej z wykonawcą przez powiernika (IBRol). Gdy zaś spółdzielnia taka nie należy do tzw. podmiotów arbitrażowych (Dz. U. 1955, Nr 9, poz. 61), może ona na drodze sądowej dochodzić należności od wykonawcy, będącego takim podmiotem. Na podstawie § 119 pkt 8 zasad i warunków oraz trybu zawieranych umów o wykonanie obiektów budownictwa (M. P. 1967 Nr 2, poz. 9) inwestor może domagać się od wykonawcy kary umownej za zwłokę w usunięciu wad ujawnionych nie tylko przy odbiorze obiektu, lecz także później w ciągu 3-letniego okresu rękojmi za wady budynku (art. 656 § 1 w związku z art. 638 i art. 568 § 1 k.c.). Przepis art. 646 k.c. nie znajduje zastosowania do roszczenia inwestora o powyższą karę (I CR 633/70 z 8 IV 1971 r.).

Ustawa z 29 III 1962 r. o drogach publicznych (Dz. U. Nr 20, poz. 9).

Art. 34 ust. 3. Dla przyjęcia odpowiedzialności gromadzkiej rady narodowej na zasadzie art. 34 ust. 3 ustawy z dnia 29 III 1962 r. o drogach publicznych (Dz. U. Nr 20, poz. 9) nie wystarcza ustalenie, że dany odcinek drogi nie został oczyszczony ze śniegu i lodu, należy wykazać, na czym polegają zaniedbania rady narodowej w wykonywaniu nadzoru nad oczyszczaniem drogi przez właścicieli (zarządców) przyległych nieruchomości (II CR 97/71 z 29 IV 1971 r.).

Rozporządzenia Rady Ministrów z 24 IV 1968 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. Nr 15, poz. 89).

§ 4 ust. 2 i ust. 4. Przewidziane w § 4 ust. 2 i ust. 4 rozporządzenia RM z dnia 24 IV 1968 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. Nr 15, poz. 89) uwolnienie zakładu ubezpieczeń od odpowiedzialności za wy-

padki, w związku z którymi żołnierzowi przysługują świadczenia pieniężne na podstawie przepisów szczególnych stanowiące w stosunku do jednostki wojskowej wynagrodzenie wszelkich szkód wynikłych dla poszkodowanego, dotyczy nie tylko ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej jednostki wojskowej jako posiadacza pojazdu mechanicznego, ale także — ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej kierowcy (II CZ 31/71 z 22 IV 1971 r.).

Kodeks postępowania cywilnego z 17 XI 1964 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 296; sprost. Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113).

Art. 2 § 1. Brak podstaw do uznania niedopuszczalności drogi sądowej w odniesieniu do takich spraw, w których powód dochodzi odszkodowania z tego tytułu, że według swych twierdzeń, z powodu opóźnionego zakończenia robót melioracyjnych, doznał uszczerbku majątkowego w postaci strat na uprawach i utraczonych korzyści z zawartych umów kontraktacyjnych (I Cz. 47/71 z 3 VI 1971 r.).

Art. 48 § 1 pkt. 5. „Sędzia, który rozpoznając sprawę brał udział w sporządzeniu ugody sądowej w tej sprawie jest wyłączony z mocy art. 48 § 1 pkt. 5 k.p.c. w innej sprawie, w której przesłanką żądania pozwu jest zarzut nieważności tej ugody lub zarzut wad oświadczenia woli uprawniających do uchylenia się od skutków prawnych tej ugody” (Uchwała III CZP 45/71 z 24 VIII 1971 r.).

Art. 58 zd. 2. Art. 58 zd. drugie k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie do powództwa cywilnego wytoczonego przez prokuratora w postępowaniu karnym na rzecz pokrzywdzonego. Jeżeli pokrzywdzony nie popierał w postępowaniu karnym powództwa cywilnego prokuratora, prawomocne zasądzenie na rzecz pokrzywdzonego pewnej kwoty tytułem zadośćuczynienia nie stoi na przeszkodzie do wytoczenia przez niego powództwa cywilnego o zasądzenie wyższego zadośćuczynienia (III CRN 521/70 z 11 II 1971 r.).

Art. 99. „Przedsiębiorstwu, w imieniu którego radca prawny podpisał pozew i złożył pełnomocnictwo, przysługuje wynagrodzenie za prowadzenie sprawy, w wysokości przewidzianej w taryfie o wynagrodzeniu adwokatów; okoliczność, że radca ten nie występował przed sądem i nie składał dalszych pism procesowych może mieć wpływ na wysokość przyznanego wynagrodzenia”. (Uchwała III CZP 60/71 z 30 IX 1971 r.).

Art. 443 § 1. „W toku sprawy o rozwód sprawę o przywrócenie współposiadania mieszkania między małżonkami przekazuje się sądowi rozpoznającemu sprawę rozwodową celem wydania postanowienia w trybie art. 443 § 1 kpc” (Uchwała III CZP 43/71 z 21 IX 1971 r.).

Art. 618. „W wypadku gdy w postanowieniu o zniesienie współwłasności prawomocnym postanowieniem zasądzono tytułem wyrównania udziału dopłatę pieniężną (lub spłatę) bez oznaczenia wysokości odsetek, otrzymujący dopłatę (lub spłatę) nie może dochodzić tych odsetek w drodze odrębnego procesu cywilnego”. (Uchwała III CZP 34/71 z 25 VI 1971 r.).

Art. 794. W postępowaniu o ponowne wydanie tytułu wykonawczego zamiast utraconego (art. 794 k.p.c.) sąd nie może w zasadzie badać, czy dłużnik zaspokoił część należności po powstaniu tytułu egzekucyjnego. Jeżeli jednak wynik dotychczasowej egzekucji w postaci zaspokojenia części należności został zaznaczony na utraconym tytule wykonawczym (art. 816 k.p.c), powinno to znaleźć wyraz w ponownie wydanym tytule.

Przy wydawaniu ponownego tytułu wykonawczego w miejsce utraconego sąd

nie może badać, czy roszczenie objęte tytułem przedawniło się po wydaniu tytułu (II CZ 87/71 z 27 VII 1971 r.).

Ustawa z 13 VI 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24 poz. 110 z późn. zmian.).

Art. 17. „Do pism procesowych (np. pozew, rewizja), zgłaszanych przez adwokata, a obejmujących roszczenia, z których jedne podlegają opłacie wpisu stałego, a drugie — opłacie wpisu stosunkowego, przepis art. 17 ustawy z dn. 13 VI 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. nr 24 poz. 110 z późn. zm. nie ma zastosowania" (Uchwała III CZP 62/71 z 13 X 1971 r.).

Opracował
Henryk Dąbrowski